

VOLONCS ATTILA  
Petacci térdei  
viaszosan fénylenek

*Dsida Jenő levele Ezra Poundhoz 1938. június 6-án*

Az erdélyi nyár egy londoni november: nem is időegység, hanem idegállapot. Alkonyattájt sötét a menny és hajnalban zokog az azúr fekete bátyja. Kimossa a víz a jó földből a húsz éve beszívargott vért. Meschendörfer városában furcsa zászlókat tűznek ki újabban a szászok, derékszögekben törnek fekete vonalak a vörös alap tejfehér köreiben. Rémisztó síkidomok szigorában így ver magának koporsószöveget a derékba tört tündérszág. Ne sírj!

Melinda ma reggel moldvai mézet hozott be, széki kálacsot, foszlóst. Nem bírtam enni. Lázás szemekkel úgy láttam, a kórház piszkos falai templomfehérek, a kórterem levegőjének szentélyhidegében meg mintha csobogna a sűrű sötét. Erről keresztelők jutottak eszembe, beregszászi keresztelők és esküvők. Mulatságok, amelyeken lopva kóstoltuk apáink borát a málnabokrok takarásában. Erről persze dióillatú öszök, azokról meg jóságos fáultatók jutottak eszembe. Majd régi cimborák, mögöttük lusta hársfák, előttük marosvécsi abroszok, azokon a borfolt, felettük szálló öblös hang, annak zöngéiben szimultán vesszor, mélyén félelem. Egy rövid út elnyújtott, kimerevedett képei, szűnni vágyó zörejek. Ölelés. Hogy mersz ilyen szépet írni, te taknyos, mondta, és sírt. Ma az esőt nézi szótlánul a Varjúvárból, közben arra gondol, hogy a Reichstagot neoreneszánsz stílusban építették. A dohányt lazítgatja a Mezzegrában vásárolt pipaszurkálóval, meg kissé fanyalag azon, hogy Wallot korinthoszi oszlopokkal támogatta meg a *Dem Deutschen Volke* feliratot. Ó valami szikárabbat képzelne oda, puritánt a fenséges helyébe, a fogalmakkal és logikai rendszerekkel jól operáló elme cicomái helyett tiszta és érzékeny lelket.

Lázálomban az ő vidékén jártam. Az öreg építész sztánai csúcsai vörös pompában törtek az égbe, a ködöt hideg reggeli szél lebbentette fel a völgyből, oda igyekeztem, a tisztás közepén indokolatlanul álló, asztallapnyi, kerek és fehér kő irányába. A folyó felől lányok jöttek, térdükig takaró ruhában, ragyogó kócokban vállukra omló hajjal, dísztelenül, mezítláb. A kő mellett megálltam, s ámulva vártam a kegyes, fényes lényeket, miközben a csoda előszele játszott hajammal, s kristálytisza zúgással töltötte meg a szurdokokat, borzolta a távolban a rozsás fák lombjának mesebeli selymét.

Harmincegyen voltak, tíznek kék ruhája volt, tíz pirosba öltözött, tizenegyen fehérben lépdeltek felém. Egyik se élte meg még hússzor a telet, szűznek sejtettem mindannyiukat, s mikor közelembé értek és megfogták egymás kezét, érezni véltem áradó illatukat, leginkább körtét és krizantémvirágot, meg más efféle virágokat és gyümölcsöket. Az egyik piros ruhásnak hatalmas ősz-koronája volt, benne a minden-erdők színei, szőlőlevelek közt csüggedő barna levélfoltok és fakuló erek, melyek körül már nem önmaga többé a sárga.

Elkezdődött a rítus. Kört formáltak a fehér kő körül és vidám táncba kezdtek, szökdécselésüket olyasfajta énekkel kísérték, melyet a vándorcigányok énekelhetnek lenn a Balkán fekete rögsein, Ederlezi ünnepén. Majd énekükbe román szavak keveredtek, azok mögé magyar sorok fordultak be, néhol örményül kurjongattak, németül és görögül ugratták egymást negédes pajzánságokkal. Tapsoltak, forogtak, néha megbontották a kört és egymásba kapaszkodtak, birkóztak és viháncoltak, elterilték a nedves, szalmaszín fűvön. Egy-más fölé hajoltak, gyöngéden a másik húsába markoltak és mutatoujjukat kulcsontján végigcsúszatták, elámultak társuk szépségén, a közvetlen közelségtől egy pillanatra

kancsalodva elmosolyodtak, majd mintha én ott se lennék, megcsókolták egymást.

De tátott számat hideg levegő kezdte kiszáritani. Hancúrozásuk közepette széttöredezett, és lenge anyagon át ölekbe, mellbimbókra lehelő énekhangjuk újra egyesülni akart, most mély és komor dallamokat rengetve a reggel hűvösen. Amint a kör újra körre alakult, a piros ruhás, ősz-koronás lány kiválasztott egy fehéret, ki minden bizonnyal a legszebb volt közülük. Arcára nem emlékszem, tartása ünnepélyes volt, alig-alig remegve túrte, hogy a levélkoronás lány kioldja ruháját és a kör közepére vonva meztelenre vetködtesse. Mikor az anyag bokája köré omlott, szelíden hátrátolta kezével és a körre fektette. A többiek távoli, lidérces hangon énekeltek tovább.

*Kitalálta a halált,  
széppé tette, hogy ne lássam,  
s hogy ne sírjak, könnyeimet  
gyönggyé fagyasztotta.  
A fák büszkén viselik  
angóra lombjaikat,  
szelíd-karmú cinkelábak  
alatt jég-xilofon csetten.  
Csonitja ezüst jégből,  
bőre tejút-hideg gyolcsból  
(szagtalan-szigorú-szép liliom):  
jön, jön a hópihe-szirmú,  
szememet lefogja.*

A piros ruhás szűz bárányölő kést húzott elő koronája sűrűjéből. Tudtam, hogy mi következik, de nem volt erőm elfordulni, így te is láthatod, amit én láttam. A meztelen lány sikoltott bár, nem ellenkezett. Mozdulatlanul, nagyokat nyelve és zokogva túrte, hogy a penge egyre mélyebbre hatoljon testében, s lassan csordogáló vére eleven, meleg csermelyekben megfesse a követ. Az ősz-koronás, amilyen lassan belémélyesztette, éppolyan ábrahामी hidegvérrel húzta ki a kést, visszatette az iszamos vasat levelei közé, majd csatlakozott az éneklőkhöz. A folyó felé fordult, mire a kör megbomlott és a harminc lány halkuló kísértetdalolásban visszatért honába.

Közelebb léptem a kőhöz, a lány arcát továbbra sem tudom felidézni, de úgy rémlik, tekintete eleven volt, és könnyei éppúgy áztatták a követ, ahogyan vére arról lecsordulva locsolta alant a meszlepedékes csernozjom fülledő rétegeit. Mögöttem megsuhintották vén ágaikat a fák. A hideg áram engem is elért, hajamba karolt és bántotta a szememet, minden irányból támadott a szél. A lány pillái lassan elaléltek, két melle közti völgyben fehérre fagyott néhány pihe, majd terjedni és sűrűsödni kezdett, mintha egy láthatatlan, hatalmas kéz liszttel szórna be hűlő testét, és hirtelen önálló életre kelő bőrredői szorgos hullámlásban tollakká szelídültek, akárha hatyúvá változna öntudatlan halálvacogásában.

A szél szétfújta a szüzet a völgyben. Kavarogva és dühösen kapta fel millió részecskévé foszló alakját, rubint utakkal barázdált hódúnét a jégsvatagi vihar. Aztán lustán, prémesen tekergett, egyre esztódott, az egekbe tört, mindent beborított odafönn a metamorf malaszt. Méltóságteljesen hullott alá, szigeteket, terjeszkedő góccokat alakított ki a talaj csontosodó locspocsán, míg nem telje-



sen befödte a vidéket. Hamarosan a követ is puha tollhó borította, a vérnek nyoma sem volt már felszínén. Halk volt a táj, takarója réstelen.

Lásd, e törött testből és venyigésen-szőlőtökésen szép lélekből micsoda vérgőzös és fagyos látomások születnek az utolsó előtti percen. Itt nyargal a halál, kezemben a toll, valami olyasmit kellene leírnom vele végtére is, hogy amit valaha e földön papírra vetettek, az együvé tartozik. Lett legyen székelykocsárdi pályaudvar vagy La Concorde metróállomás, egyformán arcok jelenése a tömegben: szirmok egy nedves, fekete ágon. Mégis van, aki temet és van, aki örömet ad kölcsön. Emez etiópsikolytól hevülő koszorúért nyújtja finom ujjait, melyek valaha eleven, most dagerrotípián kékülő indiánidőkben Idaho földjétől piszkosan írtak Indus színű verseket a

zajló Portneuf tükrére. Ha mérlegelem az ember különös szokásait, megvallom, barátom, zavarba jövök.

Olvasás idején majd enyhül a pír az arcomon. Akkor majd a füvek fölvisítanak, mert nekik sem mindegy, mi tapossa őket: meztelen talp vagy tankok típrólánca. Akkor majd széttárja karját a vezér a benzinkút tetején. Mellette a szeretője, a megilletődött Claretta, elképesztő a lába, ahogyan az égbe mered, akár egy karcsú gyertya, élettelen térdei viaszosan fénylenek a milánói napsütésben. Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur: et nova sunt semper. Nem tudom, ki írta ezt. Nem tudom azt sem, mennyibe kerül fél kiló sajt a noszolyi románoknál. Rúzsflórával érlelik, lágy, mint egy párna és álomszaga van, számban az íz, valami íz és nem múlik el.

*(A kézirat itt megszakad)*

# Osztálykirándulás

Mik ezek itt? Katedrálisok? Egekbe törő csúcsokat láttam és bámultam, ahogy a fény szétszaggatja a sötét szemfedőt. Alant a picinyke csermely fölött tüzes malomkerekeken gördült tova a pára, nyomában izgága parti nővényekkel kacérkodott az ólmos őszi szél. Úgy tetszett, Karpó hora húrjai bordáimat préselik. Jaj nekünk, ha mellkasunkon csontot ér a lant. Az almafán ültem, fáztam és hallgattam a kutyaugatást, számban az éji édes penészízzel remegtem a haragos, az igazi circumdederunt köröskörül vicsorgó ritmusa alatt.

Előző délután levegő után kapkodva csattogott sátáni lármánktól ez a szép vidék. Huszonhatan voltunk, kilencen nem jöttek el, így éppen kényelmes volt számunkra az erdei vendégház minden éteri büze és kosza, a felfújható medence tükrének fodraiban a lányok széthullámzó combjai, a felcsempészett pia nejlompoharakba csorgása a speciálisan súlyozott átlag útján, a tulaj szexista viceiben a szénaszagú tájszólás és a rontott igekötők. A nyár utolsó napja volt. Diákidill. Foci a lejtős domboldalon, félmeztelenül, a messzeségben lassan barátkozó komor csúcsaink a Bernabéu felé. Az osztályfőnök háta mögé. Izgadt homlokok áztatta piros arcok cserepes ajkai közt lobbánzó füves cigik. Kedves céltalanság. A fűben hemperegtem.

Valakinek egyszer eszébe jutott almafát ültetni ebbe a zord talajba. Most gyümölcsei már-már pajzános pirosan csüngtek ágairól, a pusztákon kontraszt kedvéért talán. Szétvetett combjaid közé fogtad az ágat és hátadat a törzsnek támasztottad. A fűből, akárha gránátölcserben hasalnék, lestem Ekhó valótlanságát, amint görnyedve ölébe néz. Combközéptől mezítelen lábaid lelőgtak a faágaktól szűrt fényű semmibe, fehér térdkalácsod foszladozott, akár a vonatablakból visszanező szeretett lények homályos tekintete, ha nem jönnek vissza többé. A vízbe nem mertél bemenni a többi lánnyal, erőtlenség voltál, meg sohasem tudtál úszni és féltél, hogy kiderül. Egymásra rúgott két cipőd, mint a sírkő feküdt egy vakondtúrás tetején, talpadat egy légy birizgálta, Ciorant olvastál, elviselted magad.

Úgy volt, hogy sétatáji megyünk az erdőbe. Rövid időre elaludtam a napon, pár oldal után felköltöttél, nem láttam álmot. Kinyitottam a szemem és már hallottam is a lépcsőreccsenéseket. Felmentünk a szobádba, négy másik lánnyal osztoztál rajta, nem voltak bent. Nyitva hagytuk az ajtót és felgyorsult a légzésed. Térdelve fogtál az átöltözéshez, mintha imádkoznál, a nyitott ablakon megütköző sugár a hátadra vetült, kibontakozó vállad íve kaszaélként simul és villant levegőjén a dohos háznak. Gyümölcs meztelenedik így héja fogságából, ha rozsdás esteiken kés ér a termés testéhez. Nem érintettelek meg. Végül levettél a fejedre tekert kendőt is, törökös-kacsaringós mintája volt, de nem rikító, gyengéden az ágyra tetted, megfordultál és úgy néztél rám, mint egy piros Marlboro dobozáról az elrettentő példa. Anyukád előző héten borotválta le a hajad, tenyered alatt tüskéid engedelmesen meghajoltak, mintha saját arcomat simogattam volna, melyen újfent erősödött a borosta. Gerjedelem nélkül megöleltelek.

Negyedóra múlva már az ösvényen haladtunk valami különös, lassú egymásmellett ágreccsenéseiben, koboldárnyékok között. Rád bízottam magam. Meg az erdőre. Hunyt ernyőm alatt egygé váltam a görcsösen kapaszkodo

dó gyökerekkel és besiklottam a te bőrdobba is, forró köreidben egyre mélyebbre fúrtam magam, véredben fehér sejtek árjával szemberepülve bomlottam semmivé, aztán egy szemhéjsértően kívülről érkező fényjáték hatására felemeltem pilláimat. Hatalmas ezüst kísértetek suhantak át az erdőn, te nem törődtél velük, a szembeérintő öregembert figyelted. Tétován köszöntünk neki, mogorván megnézett minket. A tekintete végleg kizökkentett, olyan harsányan, évtizedei olyan sűrű fájdalommal pillantott ránk, hogy hirtelen beálló objektum voltomban is megremegtek tagjaim és egy másodpercre megszorítottam a kezedet. Őszez-ritkás haja mögött elmosódott a táj, csak nagysokára ocsúdtam retinájának fáradtszürke dőféséből.

Tárgyból személyesülve újjá, hamarosan kis faluba értünk. A kocsmaként is szolgáló egyetlen bolt előtt kö-zépkorú férfiak beszélgettek, piszkosak voltak, ugratták egymást. Milyen cukik, jegyezted meg, nem sör van a kezükben, hanem egy-egy fagy. És valóban.

Talán nem kellett volna továbbmennünk. Az úttest közepén egy elütött kutya teste feküdt, beleinek hálója még szinte látható melegen fordult ki belőle. Oldalról egy másik figyelte. Nem tudtuk meg már, hogy melyikük a szuka és melyikük a kan, mert hirtelen megfordultál és visszarahantál. Rohantál, rohantál volna, mint Davos-ban az a szegény kamaszlány.

Mindez csak pillanatnyi völgy volt, mire utolértelek, meg is nyugodtál. Homályló visszautunkon túlságosan mélyről indítva, hamiskásan bizonygattad, hogy igenis dűdölhet az ember vonósnégyest. A tizenegyedikbe kezdted bele. Schubert dalában, Schubert dallamában minden hangban hallható halál van, mondtam. Meglepve néztél rám, pedig tudtad, hogy valaha lakott a házunkban egy költő.

Sötét volt, mire visszaértünk. Lobogott a táborút, a társaság nagyja már részegen üdvözölt minket, borral teli narancsleves üveget nyomtak a kezünkbe, te nem ihattál, én belekortyoltam. Hideg éj terült ránk, a többiek hamar a csürbe menekültek előre, és órákig rengették maximumra teker basszussal a poros gerendákat a palatető alatt. Mikor ketten maradtunk a parázsnál, énekelni kezdted, hogy véletlenül se beszéljek. Még soha, senki dalát hallgatva nem éreztem ennyire, hogy létező. Megzenésített verset énekelte cigányosan táncikáló ritmusban, hideg és sötét visszhanggal szembe, ez éji szökdécselés miatt Nabokov regényeinek összes nőalakjában rád emlékezik.

Odafönt a vakság sziszegett a szobában. Előbb eltűrted a kapkodó vetkőztetést, zöldbe borult sóhajjal engedted bokád mögé az inged, s csak aztán oldottad le fejedről a kendőt. Ügyetlenül kotorásztam az ereszkedő nadrág zsebében. Ahogyan végre megtaláltam és elővettem, a síkos kis kört a holdfény Kharónnak szánt obolosszá játszotta át. Szerettelek. Nem a zászlós táborok rettenete, a hullók borzadálya volt az a szeptemberi éjszaka. Száraz és véres emlékeimet szellőztettem másnap reggel az almafán, kötélideg feszült csendesen a recsegő ágacskaiknak. A kutyaugatás elhalt, csak visszhangját rázta még egy ideig a hideg. Hűvös csendben azon tűnődtem, miért is épített ide az isten katedrálisokat, te már halott vagy, én pedig meg fogok halni nemsokára.